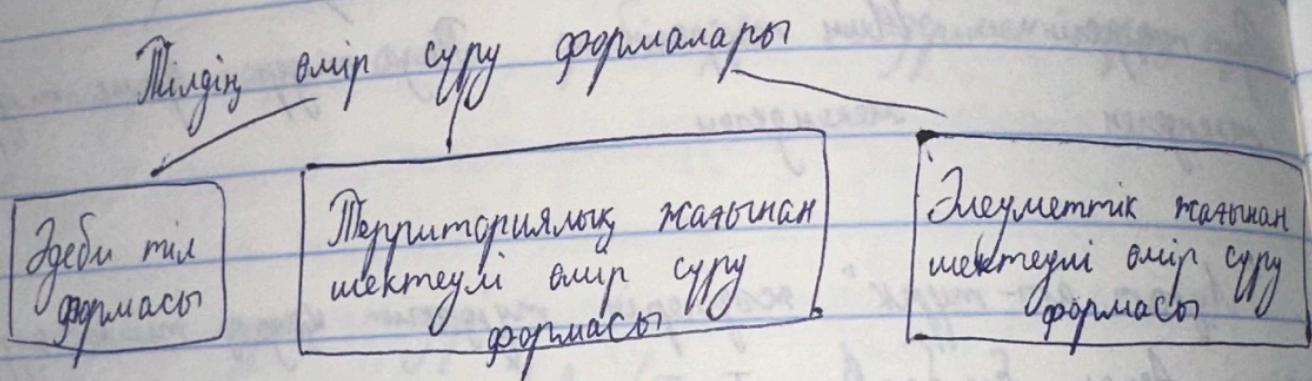

2.25 Тапсырма: Мінгіз өмір сүру формалары. Әдеби тіл.
Әдеби тіл нормасы. Диалектизм

Мінгіз территориялық жағынан шектеулі өмір сүру формасына диалектілерді жатқызамыз.

Диалект сөздер - белгілі бір жердегі (ауыл, аудан, облыс) тұрғындардың сөйлеу тілінде ғана қолданылатын сөздер.

Диалект сөздердің жіктелуі (фонетикалық), мұлттық (лексикалық)

е тусір- және грамматикалық ерекшеліктері бағалы. Лексикалық ерек-
шеліктер дұрыстық және грамматикалық ерекшеліктерге қара-
ғанда көбірек.

Қазақстан территориясындағы үш диалектілік аймақ :
1) батыс ; 2) оңтүстік ; 3) салтүстік-шығыс

Әлеуметтік жағынан шектеулі әлсіз сұру формасын жаргон-
дар атады.

Жаргон - белгілі бір әлеуметтік топтардың ауызша сөйлеуін-
де қолданылатын экспрессивті сөздер.

Жаргон түрлері : кәсіби жаргондар, қолымыстық жаргондар,
балалар жаргондары, жастар жаргондары, түрлі әлеуметтік топ-
тар тіліндегі жаргондар.

Кәсіби жаргондар - белгілі бір кәсіп иелерінің (спортшы,
көлік жүргізуші, теңізші, ұшқыш, дәрігер) ауызша сөйлеуінде
қолданылатын кәсіби сөздер жиынтығы. Мысалы: конденсатор-
кондер ; напряжение - напруга.

Қолымыстық жаргондар мысалдары : мочить, медвежатник (сейф
ашатын), рожке (алтын), шипач.

Мастар марлоног инсандары: киево, обман, торлоз, поитовой.

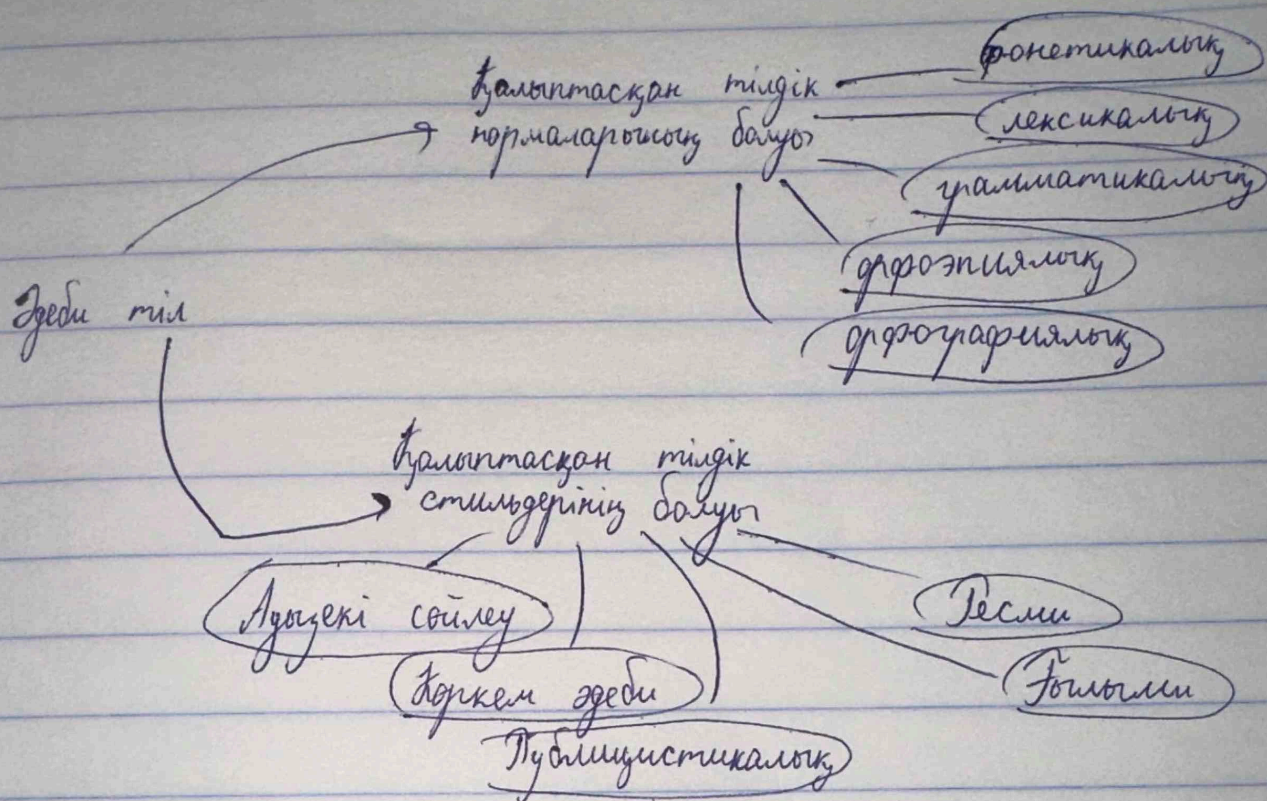
Потомок марлоног - уақытта топтасып біріккен адамдардың сөзіндегі ерекшелік (садат, студенттер). Мысалы: дембиль, салыска, дух, дед, сепуха, препод, ретак.

Әдеби тіл - жалпыхалықтың тіндігі белгілі тәуіге турсен, жазу дәстүрі мен әңгірлі тазба және ауызша әдебиеттің негізінде қалыптасқан тұрақты, орныққан қалыптар, стильдік-жанрлық тармақтары бар, сол тінде сөйлейтін адамдардың бәріне ортақ, тусінікті тіл.

Әдеби тіл деп тану үшін:

- 1) нормаланған, суротталған, әңдемен бауы керек;
- 2) жалпыға ортақтық қасиеті бауы қажет;
- 3) қарама-қарсы - әңдегі сөйлеу тілі бауы керек;
- 4) нормалары бәріне ортақ бауы керек.

Мара әдебиет - әдеби тіндігі қалыптасуында орны ерекше.

Әдебиеттің түрлері:

- 1) Қоркөм әдебиет
- 2) Тыңдау әдебиет
- 3) Тікелей әдебиет
- 4) Діни әдебиет
- 5) Заңнамалық әдебиет